

Cafè Filosòfic **IN DIVINA VERITAS**

Sessió 20. **Dilluns, 20 de Novembre de 2023**

Per a la propera sessió del Cafè, arran de la recent publicació en castellà del best-seller francès “Dios, la ciencia, las pruebas. El albor de una revolución” ¹, proposem compartir arguments i reflexions entorn de la següent qüestió:

Què diu la ciència sobre Déu?

“Per ser ateu avui cal creure en moltes coses increïbles.” Olivier Bonnassies

L'ALBOR D'UNA REVOLUCIÓ ²

Mai, com ara, no hi ha hagut tants descobriments científics tan espectaculars i que hagin aparegut en tan poc temps. Aquests descobriments han contribuït a transformar del tot la nostra visió del cosmos i han tornat a posar sobre taula, amb vigor, la qüestió de l'existència d'un Déu creador.

La física del segle XX, com un riu en plena crescuda, ha desbordat la seva llera per xocar amb la metafísica. D'aquesta col·lisió han sorgit elements que mostren la necessitat d'una intel·ligència creadora. Aquestes noves teories encoratgen des de fa gairebé un segle les disputes dels científics. Vivim avui dia un moment sorprenent en la història dels coneixements. Els avenços en matemàtiques i física han estat tals que qüestions que es creien, per sempre, fora de l'abast del saber humà, com ara el temps, l'eternitat, l'inici i la fi de l'Univers, el caràcter improbable dels ajustaments de l'Univers i l'aparició de la vida, s'han tornat temes de ciència. Aquests avenços científics van sorgir a principis del segle XX i han suposat un tomb complet respecte a la tendència dels segles anteriors de considerar el camp científic incompatible amb tota mena de debat sobre l'existència de Déu.

¹ Bonnassies, O., Yves-Bollore, M. (2023). *Dios, la ciencia, las pruebas. El albor de una revolución*.

Madrid: Editorial Funambulista. <https://dioslaciencialaspruebas.com/>

² Extret de la introducció del llibre citat.

EL XOC DE DESCOBRIMENTS REVOLUCIONARIS

La mort tèrmica de l'Univers és el primer. Resultat de la teoria termodinàmica sorgida el 1824 i confirmada el 1998 pel descobriment de l'expansió accelerada de l'Univers, aquesta mort tèrmica implica que l'Univers va tenir un principi, i tot principi suposa un creador.

La teoria de la relativitat, posteriorment, elaborada entre 1905 i 1917 per Einstein i validada per nombroses confirmacions. Aquesta teoria afirma que el temps, l'espai i la matèria estan vinculats i que cap de tots tres pot existir sense els altres dos. El que implica necessàriament que, si hi ha una causa per a l'origen del nostre Univers, aquesta causa no pot ser ni temporal ni espacial ni material.

El Big Bang, en tercer lloc, teoritzat als anys 1920 per Friedmann i Lemaître abans de ser confirmat el 1964. Aquesta teoria descriu el principi de l'Univers de manera tan precisa i espectacular que va provocar una autèntica deflagració al món de les idees, fins al punt que, en alguns països, els científics van defensar o estudiar el Big Bang posant en risc les seves vides. Dedicarem un capítol sencer a les persecucions i execucions, sovint ignorades, o bé ocultades, i que són la prova tràgica de la importància metafísica d'aquests descobriments.

L'ajust fi de l'Univers, en quart lloc, àmpliament admès des dels anys 1970. Aquest principi planteja un problema tan important als cosmòlegs materialistes que, per evitar-ho, s'esforcen per elaborar models purament especulatiu i completament impossibles de verificar d'universos múltiples, successius o paral·lels.

La biologia, finalment, que ha evidenciat, a finals del segle XX, la necessitat d'un ajust fi suplementari de l'Univers: el que va permetre que es passés d'allò inert al món viu. Efectivament, el que abans es considerava com tot just un salt per passar d'un costat a un altre de la bretxa que separa allò inert, en la seva major complexitat, de la manera més simple de vida, va permetre en realitat franquejar un abisme immens, molt probablement sense seguir només les lleis de l'atzar. Si bé no sabem actualment ni com es va produir ni, encara menys, com replicar tal esdeveniment, sabem prou com per avaluar la seva infinita improbabilitat.

L'HERÈNCIA DELS PRIMERS DESCOBRIMENTS CIENTÍFICS

Durant diversos segles, però, els successius descobriments científics semblaven anar en contra de la fe. Des de la fi del segle XVI, els descobriments científics sempre semblaven convergir per atacar els fonaments de la creença en Déu i socavar els pilars de la fe. Vet aquí una breu recapitulació històrica:

- La demostració que la Terra gira al voltant del Sol, i no el contrari (**Copèrnic**, 1543 - **Galileu**, 1610).
- La descripció matemàtica d'un univers mecanicista simple i comprensible (**Newton**, 1687).
- L'edat molt antiga de la Terra, que no és només d'uns milers de anys (**Buffon**, 1787 - **Lyell**, 1830 - **Kelvin**, 1862).
- Els postulats deterministes d'un Univers on no es necessitaven àngels per empènyer els planetes (**Laplace**, 1805).
- L'aparició de la vida gràcies a un procés evolutiu natural que tampoc no es compta en milers d'anys, sinó més aviat en milions o milers de milions d'anys (**Lamarck**, 1809).
- La idea que aquesta evolució es fonamentava no en una intervenció divina, sinó a la selecció natural (**Darwin**, 1859).
- La teoria del **marxisme** científic materialista que, com un nou albor summament seductor, deixava entreveure un món d'igualtat i de justícia (a partir del 1870).
- Les idees de **Freud** (cap al 1890) que teoritzaven un home que ni tan sols domina els seus pensaments, i al qual aquesta nova ciència proposava una vida «alliberada dels seus prejudicis».

Amb certa fatuïtat, el psicoanalista de Viena va parlar de les «tres humiliacions» que patia l'home modern amb Copèrnic, Darwin i ell mateix. Efectivament, les ferides d'amor propi s'hi acumulaven: l'home modern perdia el seu lloc al centre geogràfic de l'Univers, perdia la supèrbia en assabentar-se que «descendeix del mico» i, finalment, amb la teoria de l'inconscient, acabava perdent l'autonomia i la responsabilitat dels seus pensaments més profunds.

EL GRAN VUELCO

5 SIGLOS DE DESCUBRIMIENTOS CIENTÍFICOS

DESDE EL ORIGEN DE LA EXPANSIÓN
DE LAS IDEAS MATERIALISTAS
HASTA SU DECLIVE



Així és com, durant tres segles, de Galileu a Freud, passant per Darwin i Marx, un gran nombre de coneixements que constituïen el fonament aparentment infrangible del pensament occidental van desestabilitzar les seves bases, semblant desconcert en nombrosos creients. En el fons, no hi havia motiu per sentir-se tan profundament torbat per aquests nous descobriments, ja que els que eren autèntics no entraven en contradicció amb la fe. Però faltava distància i coneixements necessaris per prendre'n consciència. Aquests avenços científics van ser rebuts amb incredulitat, fins i tot amb hostilitat, ja que abandonar antigues certeses i modificar el paisatge mental sol requerir un immens esforç.

Exactament el contrari van fer els materialistes, que es van apropiat amb entusiasme d'aquests descobriments i s'hi van recolzar per justificar-ne les tesis. La ciència feia retrocedir a la religió, mentre que l'opulència material treia tot sentit a la necessitat de tornar-se cap a un déu per resoldre els problemes humans.

Encoratjat per aquest context tan favorable, el materialisme semblava regnar de manera absoluta al món intel·lectual de la primera meitat del segle XX. En aquestes circumstàncies, molts creients d'Occident van abandonar la seva fe amb molta facilitat, ja que per a gran part d'ells només era el reflex d'activitat superficial i mundana. I entre els que van mantenir la seva fe, molts van experimentar un complex d'inferioritat pel que fa al racionalisme.

CREPÚSCULE DEL MATERIALISME A LA SEGONA MEITAT DEL S. XX

Fins a mitjans del segle XX, la raó humana estava per tant tancada en tres marcs d'anàlisi, que l'aïllaven de tota aspiració espiritual: el marxisme, el freudisme i el *cientificisme*. Però van començar a per aparèixer esquerdes. A la primera meitat del segle XX, la creença en un Univers simple, mecanicista i determinista va ser aniquilada per la confirmació de l'exactitud dels principis de la mecànica quàntica i dels seus postulats d'indeterminació.

Encara que certament la destrucció simultània d'aquests tres pilars intel·lectuals del materialisme no va generar un retorn de la fe, sí que va desvitalitzar considerablement aquest sistema de pensament, que va rebre un nou cop amb els descobriments cosmològics esmentats anteriorment. Aquests aportaven arguments científics summament potents a favor de la existència d'un Déu creador.

Si va ser difícil per als creients acceptar les teories de Galileu i Darwin, encara que en el fons els seus descobriments no eren incompatibles amb la fe, serà més difícil encara per als materialistes acceptar i assimilar la mort tèrmica de l'Univers i els seus ajustaments fins, ja que aquests descobriments els plantegen problemes insuperables.

No es tracta efectivament d'una simple actualització del pensament, sinó d'un qüestionament radical de l'univers interior.

DE LA VERITAT VERS LES CONVICCIONS PRÒPIES

La nostra capacitat per acceptar una tesi, fins i tot científica, no depèn només de les proves racionals que l'acrediten, sinó també de la implicació afectiva vinculada a les conclusions de la dita tesi.

És així com, a tall d'exemple, podem veure que avui hi ha temes científics emotivament neutrals, com ara la causa de l'extinció dels dinosaures, l'origen de la Lluna, la manera com l'aigua va aparèixer a la Terra o la desaparició brutal de l'home de Neandertal, assumptes sobre els quals els científics debaten de vegades amb vivacitat, podent cadascun sostenir tesis diferents i fins i tot oposades, però les implicacions intel·lectuals del qual, siguin quines siguin, seran finalment acceptades per tothom, ja que es tracta de temes que no tenen contingut emocional.

Tot i això, a partir del moment en què s'entra en temes sensibles que, fins i tot quan són temes científics, estan en part polititzats, com l'escalfament climàtic, l'ecologia, l'interès de l'energia nuclear, el marxisme econòmic, etc., la intel·ligència no es veu tan lliure de raonar amb normalitat, ja que les opcions polítiques, les passions i els interessos personals interfereixen amb l'ús de la raó.

El fenomen és particularment acusat quan s'aborda el tema de la existència d'un Déu creador. Davant d'aquesta qüestió les passions es veuen encara més exacerbades perquè **el que està en joc, en aquest cas, no és un simple coneixement, sinó la nostra pròpia vida**. Haver de reconèixer, al concloure un estudi, que un podria ser tan sols una criatura procedent i dependent d'un creador és una cosa que moltes persones consideren com un qüestionament fonamental de la pròpia autonomia.

Ara bé, per a moltes persones, el desig de ser lliures i autònomes, de poder decidir soles les seves accions, de no tenir «ni Déu ni amo» prima per sobre de tot. El seu jo profund se sent agredit per la tesi deïsta i es defensa mobilitzant tots els seus recursos intel·lectuals, ja no per a buscar la veritat, sinó per defensar la seva independència i llibertat, considerades prioritàries.

Per tant, **no és sorprenent que aquest tema susciti reaccions que solen anar des d'una incòmoda indiferència fins a la burla, el menyspreu i fins i tot la violència, en lloc de generar una argumentació seriosa.**

ANNEX

Què han dit els filòsofs sobre l'existència de Déu?

Article editorial de la revista FILOSOFÍA&CO, publicat el 24/12/2021.

<https://filco.es/existencia-de-dios/>

Cafè Filosòfic **IN DIVINA VERITAS**

Organitza:



ELEA
ESCOLA DE FILOSOFIA
PENSAMENT · DIÀLEG · TRANSFORMACIÓ

\ www.elea.cat

Col·labora:

LADIVINA
ESPAI CREATIU